

der i 2 Aar og 7 Maaneder, indtil den 1ste August 1852, folgt 36 Gaarde, det bliver altsaa kun 14 Gaarde aarligt. Det vilde selvfølgelig, dersom det blev ved at gaae saaledes, medtage et Tidsrum af noget over 100 Aar, inden Fæstegodset kunde være overgaaet til Selveiendom. Paa Fideicommissgodserne havde Derne den 1ste Januar 1850 7,297 Fæstegaarde, og af dem er der i det samme Tidsrum af 2 Aar og 7 Maaneder folgt 286; det bliver altsaa 110 Gaarde aarligt, hvilket jo giver en Afsløsnings Tid af mere end 2 Menneskealdrer, nemlig 66 Aar, og jeg tør sige, at vil man nærmere prøve denne Beregning, skal det vise sig, at man med Rette burde anslaae Resultatet til en endnu længere Tid. Af de private Godser var der paa Derne folgt fra 1. Jan. 1850 indtil 31te August 1852 257 Gaarde; der var tilbage den 1. Aug. 1852 4,220 Stykker. Dersom man nu vil see, hvorledes det stiller sig, da vil det ogsaa vise sig, at efter det Resultat, som Frivilligheden for denne Klasse af Gaarde har givet, vilde der, med tilsvarende Forhold i de følgende Aar, dog udfordres henved halvtanden Menneskealdrer. Overhovedet vil der paa Derne mindst være 45,000 Tdr. Hartoon Fæstegods, der slet ikke have Udfigt til at ville gaae af ved frivillig Salg; de ville være omtrent i det Tilfælde, som t. Ex. for et Par Dage siden hendtes herude i Sjælland, hvor en Gadehuusmand med 7 Fag Huus og ikke fuldt men omtrent 3 Skpr. Jord tilliggende, forespurgte hos Godseieren, om han kunde blive Selveier, og denne svarede: „Jo, jeg vil gjøre Jer alle til Selveiere, jeg forlanger blot 1200 Rbd.

Der maa derhos lægges Mærke til, at jo mere Overgangstiden udstrækkes, desto mere vil naturligtviis Bondestanden udsuges og ubilligt medtages derved. Det er forklarligt og det er, troer jeg, let at erkjende, at det patriarkalske Forhold, som tidligere var meget almindeligt blandt Godseierne netop som en Følge af de tilstedeværende Spændinger, i det Væsentlige er ophørt; det maa tilstaaes, at saalænge der kun enkeltviis komme Gaarde paa Markedet, ville disse Gaarde til Fæste eller til Sie have en Priis, der er overdreven høj, over den Værdi, de ifølge deres Productions-

evne virkelig kunne svare, naar de skulle give et tarveligt Udkomme; og det vil derfor ogsaa sees, og selv paa Domatnerne, hvor det mindst skulde sees, har jeg seet, at det har været Tilfælde, at Gaarde ere blevne betalte med en saadan Priis, at Bedkommende forud havde en Overbeviisning om, at de ikke kunde svare Regning; men de, der have kjøbt dem, have paa den ene Side været i Besiddelse af Arvemidler eller andre Midler, og ved Siden deraf havt den Følelse, den Anskuelse, som er almindelig, og som jeg troer, at det i det Hele taget er ganske godt er almindelig blandt vor Landalmue, nemlig at den sætter overordentlig Priis paa dens Fødeegn, Fødesogn, Fødested. Jeg troer, at ved Frivilligheden kan og tør man i Bondestandens Interesse ikke blive staaende. Jeg troer heller ikke, man tør nøies med den i Godseiernes Interesse. Det er min Overbeviisning og det er en Overbeviisning, jeg og mine Venner i mange Aar have lagt for Dagen i Gjærningen, at vi erkjende, at Intet er ulykkeligere især for Almuen end en Reform, der vedkommer dennes Bølfærd og Lærd, naar den skal foregaae i bevægede og stormfulde Tider. Jeg troer, at Godseierne i deres egen og Fædrelandets Interesse bør sætte Priis paa, at dette Forhold paa en lempelig og reiskædig Maade ordnes det allerførst muligt. Der kommer Dage, da man ikke kan arbejde for saadanne Reforme, men hvor man vel kan bitterligen fortryde, at de ikke ere bragte tilstede tidligere. Vi have oplevet saameget i denne Retning, at jeg ikke behøver at oplyse det med Exempler. Men nu Tvangsafsløsninden! — Er dens eneste Grundlag Almeenvæltets Krav? Er dens eneste Grundlag den Umstændighed, at statsøconomiske og politiske Hensyn fordrer, at dette Forhold skal udskilles og skiftes Parterne imellem? Eller er det ikke meget mere saa, at dens rette Grundlag er det, som den høitagtede Landstingsmand ligeoverfor mig (Larsen), der paa et andet Sted har havt saa stor og fortjensfuld Andeel i Behandlingen af denne Sag, med Rette har opstillet, ja, som det forekommer mig, ugjendriveligt har deduceret? Er det ikke saa, at Bondestanden har en retfærdig Fordring, et Retstray paa, at der skiftes og deles den og Godseierne imellem i